

Постарина плаћена и готова.

Privredno - kulturne
Matice
za Sjevernu Dalmaciju

ГЛАС

Izlazi Četvrtkom.

Привредно - културне
Матике
за Сјев. Далмацију

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za
Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din.
Članovi Matice dobivaju list besplatno.
Primjerak 1 din.

Шибеник, 28. Фебруара 1931.
БРОЈ 96. ГОДИНА III.

Vlasnik Privredno-kulturna Matice za sjev. Dalmaciju
Urednik Dr. NIKOLA SUBOTIĆ
Uredništvo i uprava — Ulica Boždara Petranovića
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242

Potreba izmjene jednog propisa u invalidskom zakonu

U invalidski zakon, na kome su pravljeni česte i velike izmjene, ušao je kao najnovija izmjena jedan propis, koji se, ni sa socijalnog, ni sa užeg pravnog gledišta, ne može odobriti. Po njemu ne mogu primati invalidnine oni, koji su osuđeni za krivično djelo, učinjeno iz koristoljublja.

Tu nije učinjena kakova razlika, ni stvarna, ni lična, ni vremenska. Ovaj propis djeluje i unatrag, te briše i stečena prava. On pogada jednako sva djela iz koristoljublja, blaga i teška, zločin jednako kao i istup. On ne vodi računa o ličnim osobinama i ne zna za kakove olakšice. Tako je, ovih dana, odbijena od jednog invalidskog suda s molbom jedna žena, koja je dosada primala invalidninu, jer joj je muž poginuo u ratu, puka sirota, sa priznanjem najboljeg vladanja, zato što je, prije deset godina, bila osuđena za istup krađe na dva dana zatvora. Uzeta, ili kao priznanje za učinjenu štetu, ili kao naknada za pretrpljenu štetu, invalidnina se ne bi, ni po kojem razlogu, mogla oduzeti onome, ko je dao žrtvu, ili imao štetu.

Ovakav pak propis, kakav je ušao

u izmijenjeni invalidski zakon, bez onih razlikovanja, koja ne smiju nigdje izostati, primjenjen na način, kakav nam pokazuje napred prikazati primjer, biće izvor velike nepravde i velike besmislenosti. Kao krivični propis, on stoji u nepomirljivoj protivrječnosti sa krivičnim zakonima, ranijim i novim reformisanim.

Po starom krivičnom zakonu, kazna za istup krađe ne bi ostavila tragova. Tako bi se mogao dogoditi slučaj, da bi neko, ko je u vremenu, kad i ova žena, bio kažnjen za istup krađe, mogao dobiti najviše časti i odlikovanja.

Ovaj invalidski propis pravi nedostojnom ovu ženu, koja je možda iz nevolje ukrala koju sitnu stvar, da dobije jednu pomoć, koju je zaslužila i koja joj je nužna.

Po novom krivičnom zakonu, ova bi se žena oslobodila kazni, jer je bez sumnje njen slučaj osobito lak. Ona dakle ne bi prestala biti dostojna, da prima jednu pomoć, bez koje ne može biti.

Zato se ovaj i ovakav propis u invalidskom zakonu mora izmijeniti.

здрављу, како би се оно сачувало. Међу агрономима, ветеринарима, инжењерима има их доста, који проучавају, предајући се сасвим том послу, на који би се начин унапредно рад, сачувало благо, уредила лепша згода за људе и за благо. Али, колико тежака има, са којима се о том уопће може разговарати? Кад се год нађе људи са села, који траже савет од својих школованих, средњих и напреднијих људи, многа се од ових осјете сретни да могу указати свом сељаку и помоћ и савет му дати.

Што год буде више људи као Сава Кнежевић, који никад не траже кривицу код другога за наше зло, него раде што могу, а имају много вјере и стрпљења у свом раду, с њима ће се увијек радовати

сваком њиховом успјеху и помагати их њихова народна интелигенција.

Наш ће напредак бити све бољи и лепши, што год буде мање људи, који све од другога очекују, који другога за све криве, а који не виде зло ни у себи ни у својој најближој браћи.

Нека се само један тежак у селу нађе од вриједности и он са неколико других људи може увијек у свом крају, не чекајући на никога, да предначи у раду, и да ствара добра и лијепа дјела. Нека тај један тежак буде у свом крају и Гојко Лежајић, па ћемо величати и њега, кад се упути путем, којим се је упутио Сава Кнежевић, један тежак који је сам себе истински просвјетио, па и другима са примјером предвачи.

с. в.

Pregled događaja u svijetu

— U Beču, na izlazu iz pozorišta, albanski kralj Zogu za malo je izbjegao atentatu, koji su izvršili dva bivša albanska oficira. Od kraljeve pratnje poginuo je jedan njegov adiutant, a ranjen je njegov maršal dvora, i to baš teško. Atentatori su priznali, da su pristaše Fan Nollija i da su htjeli ubiti kralja, jer da se je on teško ogriješio o interese njihove domovine.

— U Španjolskoj obrazovana je vlada admirala Aznara iz desničarskih monarhista. Nova je vlada objavila, da će smijeniti sva sadašnja opštinska i oblasna predstavništva i izvršiti izbore novih predstavništava po opštem pravu glasa. Zatim će raspisati opšte izbore za ustavotvornu skupštinu, za koje će biti zagarantovana potpuna sloboda. Vlada će dalje odlučno držati se dosadašnje politike pripremanja stabilizacije valute, da zatim pređe na samo provođenje stabilizacije.

— U engleskom parlamentu, na predlog konservativne stranke, da se vladi izgleda nepovjerenje, zbog njene rasipne politike, ministar finansija održao je govor, koji je strahovito djelovao svojom otvorenošću i iskrenošću o teškom stanju britanskih finansija. Ministar je istakao, da se zbog ogromnog deficita u budžetu ne mogu više povećavati izdaci za pomaganje nezaposlenih. Potrebna je štednja, jer se izdaci penju, a prihodi podbacuju, novi se porezi ne smiju zavoditi, jer je narodna privreda preopterećena. Ovaj je govor izazvao veliko nezadovoljstvo u redovima radničke stranke, tako da su već započela u njoj cijepanja i izdvajanja.

— U Čehoslovačkoj budžetska komisija ovlastila je vladu da zaključi u inostranstvu jedan zajam u iznosu od jedne milijarde i trista miliona čehoslovačkih kruna. Izgleda da će zajam nositi ime „čehoslovački investicioni zajam za god. 1931 od 5 procenata“. Uskoro će početi pregovori trgovinski između Čehoslovačke i Mađarske. Otkrivene su izvjesne špijunske organizacije, koje su pripremale neredu u Čehoslovačkoj.

— Njemački parlament je usvojio nacrt zakona o izmjeni dosadašnjeg izbornog zakona.

— Budžet talijanskog ministarstva vojnog biće veći od prošlogodišnjeg za 112,199,509 lira. Veliko je iznenađenje izazvao izvještaj agencije Stefani, u kome se konstatuje da je državni budžet pokazao za prvih šest mjeseci prošle proračunske godine deficit od jedne milijarde i 12 miliona lira. Cjelokupni deficit za prošlu finansisku godinu iznosiće preko dvije i po milijarde lira. Kao što je poznato ministar finansija Mosconi izjavio je nedavno u parlamentu da će deficit iznositi 900 milijona i da će se štednjom smanjiti na polovinu. Međutim ta se predviđanja nisu ostvarila. Zvanično konstatovanje ovako velikog deficita ojačalo je pesimizam u svim privrednim krugovima. U milanskom listu „La Sera“ jedan finansijer piše, da su izgledi za iduću poslovnu godinu još nepovoljniji.

— Engleski ministri Henderson i Alecauder, zaključivši u Parizu pomorski sporazum, pošli su u Rim, da to postignu i sa Italijom. Po britansko-francuskom sporazumu, koji će postati stvarnost, ako mu pristupi i Italija Francuskoj je priznato pravo, da njezina flota sačuva nadmoćnost nad talijanskom, i ako smanjenu, jer su pomorske potrebe Francuske mnogo veće od potreba Italije.

Skladište naših vina u Švajcarskoj

Privilegovano izvozno društvo uzelo je u zakup u jednom skladištu u Buksu u Švajcarskoj veći prostor za smještanje vina. Tu je smjestilo već 1000 hekt. vina. Na taj način pružena je prilika švajcarskim uvoznicima vina, da u svako doba mogu pregledati robu i kupiti manje količine, dok im za veće količine to vino služi za uzorak.

Сава Кнежевић и Гојко Лежајић

Прошли број „Глас“ донио је уводни чланак Гојка Лежајића о непријатељима народног просвјетивања и једну напомену о Сави Кнежевићу, приликом прославе 30-годишњице задруге, коју он води. Гојко Лежајић је млађи тежак у Беврскама; свршио је задружни текај у Земунику 1928. године; писао је чланке и дописе у београдском „Делу“ и нашем „Гласу“; има једног брата учитеља у Вишкупју и неколико стричевића учитеља, професора, инжењера итд. Сава Кнежевић је тежак у Стрмици, поодмаклих година; повучен и миран, да се једва зна за њ; цијелог свог вијека води сам задругу; прошле године у селу је провео са великим успјехом копање канала, са којима ће се наводњавати један велики дио Стрмице, по највећој суши; сигурно је најписменији и најразумнији тежак код нас, са којим се може о свему разговарати; са великим стрпљењем и вјером у напредак, окупио је око себе избране људе у свом селу и заједно с њима, без ичије помоћи, ради и напредује.

Гојко Лежајић гледа црну слику пред собом, тражи узрок злу и закључује, да су непријатељи народног просвјетивања наши школовани људи, међу којима, он каже да их нема „племенитих“, да раде за свој интерес, да неограничено искоришћују тежака и да га упропашћују и тргују њиме и његовим имањем. Он то каже, јер жели, да

они „који се искрено залажу, да просвјете нашега заосталог сељака, чују гдје је узрок злу, које успорава народно просвјетивање и рад народних пријатеља“.

Од Саве Кнежевића никад није сам чуо да се је на кога тужио; узрок злу није никад код другог тражио; задовољавао се је са оним што је могао учинити сам и са својим друговима; радио је па је дочекао и успјехе у раду; с њим радо раде многи школовани људи.

И Гојко је Лежајић један напредан тежак: настоји да учи, пише, разговара и жели да му буде боље Али, да ли су тежаку кризи баш његови школовани људи, што је заостао? Зар мало баш тих школованих људи има и по нашим крајевима, који су уложили много и труда и трошка и здравља у опће народне послове? Има их, који и дан и ноћ мисле о том, што би могли допринијети за напредак свога краја и свога народа, али ко им се одазивље и ко их слуша? Поред учитеља незналица и свештеника пропалица, зар нема и таквих, који са великим напорима и жртвима шире просвјету и подижу душу народну? Поред чиновника самозивих, зар нема и таквих који излазе у свему у сусрет народу и људски се према њему односе? Међу адвокатима зар нема и таквих, који велики дио иметка и времена дају за народне послове? Међу љекарима има их више него што се мисли, који стално мисле о народном

